

HANDLINGSPLAN FOR ET GODT OPPVEKSTMILJØ I SOKNDAL 2017-2021



Revidert hovedutvalg for levekår 31.01.2017.

Mindre revidering hovedutvalg for levekår 17.04.2018.

Målsetninger og tema

Alle barn og unge skal oppleve **trygghet** og **inkludering** på alle arenaer der de ferdes i kommunen.

Nulltoleranse for mobbing/krenkelser på alle arenaer i kommunen. Det betyr at vi ikke aksepterer mobbing/krenkelser, og at tiltak settes i verk umiddelbart når mobbing/krenkelser skjer.

Hva er mobbing?

Mobbing er ulovlig. Det er en grunnleggende menneskerettighet å ikke bli utsatt for mobbing.

«Med mobbing mener vi gjentatt negativ eller «ondsinnet» atferd fra en eller flere rettet mot noen som har vanskelig for å forsvare seg. Systematisk utestenging eller gjentatt erting på en ubehagelig måte er også mobbing».

Mobbing har tre viktige kjennetegn:

- Trakasseringen er ondsinnet og rammende
- Den pågår over tid
- Det er ubalanse i styrkeforholdet mellom den som mobber og den som blir mobbet, både fysisk og psykisk

På grunn av at nye begreper kommer til, der begrepet krenkelser nå er et samlebegrep i ny opplæringslov, vil det her i planen brukes noe ulike begreper. Men hovedbudskapet er det samme.

Men uansett definisjon – opplevelsen av mobbing er subjektiv!! Det betyr at den som føler seg mobbet har rett til å definere hva som er mobbing! Da skal vi undersøke saken og ta vedkommende på alvor!

Det å ikke få være med, ikke bli inkludert, ikke invitert med, å bli utestengt fra grupper kan også være mobbing! Og kan oppleves veldig vondt for den som ikke blir inkludert. I slike tilfeller kan det være ulike oppfatninger: det er ikke alltid de som er «innenfor» faktisk gjør så mye, det kan være like mye det de ikke gjør som oppleves som mobbing for den som er utenfor. MEN – utestenging over tid er også i høyeste grad mobbing og må tas tak i av de voksne!

Som voksne har vi et spesielt ansvar når mobbing avdekkes. Selv om mobber/den som blir mobbet er barn eller ungdom, er det vi som voksne som skal vise og fortelle at mobbing ikke er akseptert/er ulovlig og skal opphøre med en gang! Dette gjelder ALLE VOKSNE! Foreldre, ansatte i skole, barnehage, SFO, andre kommunalt ansatte, ledere og trenere i lag og foreninger. Mobbing er de voksnes ansvar!

Aktivitetsplikt

Alle voksne i barnehager, skole og SFO har en aktivitetsplikt ved mistanke eller kunnskap om at noen blir utsatt for: krenkende ord, mobbing, diskriminering, vold eller rasisme jf Opplæringsloven kapittel 9a.

De har da plikt til å undersøke, gripe inn og varsle.

I Sokndal kommune ønsker vi at ALLE VOKSNE tar del i denne aktivitetsplikten for å motarbeide mobbing, krenkelser og diskriminering, og bidra til et trygt og inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge! Det betyr at det er forventet at voksne, både ansatte, ledere/trenere i lag og foreninger og foreldre, **undersøker, griper inn og varslar** i saker der vi har mistanke om mobbing, krenkelser, diskriminering, vold eller rasisme.

Trenger du tips/råd/inspirasjon/kunnskap om mobbing som forelder, trener/leder eller ansatt? Sjekk ut websiden [nullmobbing.no](http://www.udir.no/nullmobbing)! <http://www.udir.no/nullmobbing>

Lovgrunnlag og nasjonale rammer

FN's barnekonvensjon.

Omarbeidet til norsk lov gjennom **menneskerettsloven**. Omhandler barnets rett til utvikling, medvirkning, ikke-diskriminering, omsorg, beskyttelse og selvrealisering. Spesielt pekes det på respekt for barnets personlighet, kulturelle identitet, språk og verdier.

Kommunen jobber med barnekonvensjonen gjennom prosjektet **Sjumilssteget**.

Sjumilssteget for god oppvekst i Rogaland er et prosjekt hos Fylkesmannen. Målsetning for prosjektet er at alle barn og unge i Rogaland skal ha en trygg oppvekst og få forsvarlig tjenestetilbud der de bor. Barnekonvensjonen skal være førende for alt arbeid rettet mot barn og unge i kommunene, fylkeskommunen og fylkesmannsembetet. Det skal satses på tverrfaglig samarbeid i tjenlig omfang, og samarbeidet skal være rutinert, effektivt og godt. Utsatte barn og unge skal ha tidlig og rett hjelp.

Barnehageloven § 1 og 3. Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, samt bygge på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet; verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn, og som er forankret i menneskerettighetene.

Barnehageloven vektlegger videre barns rett til medvirkning, trygghet, demokrati og likestilling, motarbeide alle former for diskriminering. Rammeplan fremhever ansvar for barnas omsorgs- og læringsmiljø ved å fremme positive handlinger. «Barnehagen skal være et miljø hvor ulike individer og ulike kulturelle ytringer møtes i respekt for det som er forskjellig. Barnehagen har et særlig ansvar for å forebygge vansker og å oppdage barn med særskilte behov».

Opplæringsloven kapittel 9a. Elevenes skolemiljø.

Alle elever i grunnskole, videregående skoler og skolefritidsordning (SFO) har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

HOVEDOMRÅDER I ARBEIDET MOT KRENKELSER SOM MOBBING, VOLD, DISKRIMINERING OG TRAKASSERING.

Som følge av bestemmelsene i Opplæringslovens kapittel 9A er del som omhandler skole i planen delt inn i følgende handlingsområder:

FOREBYGGE. Skape et trygt psykososialt miljø i skole og SFO.

AVDEKKE. Se og forstå når samspillsmønstrene i skole og SFO kommer på avveie.

HANDLE. Sette inn tiltak som bidrar til positive samspillsmønstre og trygt psykososialt miljø.

Godt psykososialt miljø:

- Følge med.
- Gripe inn.
- Undersøke.
- Varsle rektor.
- Iverksette tiltak.
- Samarbeide med hjemmet.
- Dokumentere.
- Aktivt, kontinuerlig og systematisk arbeid.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.

Formål å bidra til at miljøet i barnehager, skoler og visse andre virksomheter fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold – og dessuten forebygger sykdom og skade.

Likestillingsloven § 8a, diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 6, diskrimineringsloven § 5.

Det er forbud mot trakassering på grunn av kjønn, nedsatt funksjonsevne, etnisitet, religion, livssyn m.v.



Forebygge krenkelser – trygge, inkluderende miljøer for alle – på alle arenaer.

Skole - kulturskole

Sosial kompetanse: Mye av det forebyggende arbeidet er regulert gjennom **sosial læreplan** for Sokndal skole. Basis for arbeidet er samarbeid mellom hjem og skole. Hovedtemaer for sosial kompetanse i skolen: Empati – samarbeid – selvhevdelse – selvkontroll – ansvarlighet. Her er beskrevet enkelttiltak som skal bidra til utvikling av sosial kompetanse på ulike trinn i et årshjul. Og belønningssystemer beskrives basert på oppmuntring og ros.

Relasjonsbygging: Ansatte har fokus på relasjonsbygging i forhold til elevene: gi litt av seg selv, smile til/se elevene, være obs på holdning en møter elevene med, jobbe med å like alle elevene, si god morgen på de ulike språkene en har i klassen.

Flere forebyggende tiltak:

- Skolen jobber kontinuerlig med klassemiljøene, i samarbeid med foreldrekontakter.
- PALS felles atferdssystem på barnetrinnet
- Fokus på vennskap hver høst: kjærlighetsuka, eget ark, hva gjør jeg når jeg vil bli venn med noen.
- Prosjekt STOP-WALK-TALK pågår kontinuerlig på alle trinn. Her lærer barna en måte å håndtere plaging, erting og mobbing på: stoppe opp, gå bort fra plagingen/plager, gi beskjed til en voksen. Prosjektet har ekstra fokus 4 ganger i året.
- Elevundersøkelsen – anonym, på 7. og 10. trinn
- Hjemmebesøk før skolestart
- Spekter: undersøkelse for å avdekke krenkelser og kartlegge klassemiljø. 4.-10.trinn. Ikke anonym.
- Vennegrupper
- Lekegrupper i småskolen – gruppene brukes i perioder og endrer sammensetning underveis

- Inspeksjonsplan med inspeksjonsrutiner
- Ansatte er ekstra obs på overganger/friere situasjoner
- Loggbok for elever
- Voksne setter sammen lag, ikke elevene selv (hovedregel)
- Mobbing som tema: i klassen, konferanser og elevsamtaler, personalmøter

8.-10.trinn:

- Spise sammen i kantina
- Turer på tvers av trinn
- Elevråd arrangerer høstsamling, vårball og elevkvelder
- Felles avslutningsdag
- Overnattingstur 8.+9.trinn
- Fokus på «godt nok»: viktigst at elevene har gjort sitt beste
- Lære ungdommene å tåle hverandre, og at vi er forskjellige



Barnehage

Jobbe med forebyggende tiltak innen områdene vennskap, empati, prososial atferd, selvkontroll, selvhevdelse, regler og reaksjoner, trygghet, overganger, gruppemiljø, samarbeid med hjemmet og mobbing.

Tiltak kan være lekegrupper, rollespill, arbeide med kommunikasjon og sosial kompetanse, klare rutiner, tydelige voksen/voksne bestemmer, fokus på mobbing på personalmøter og foreldremøter.

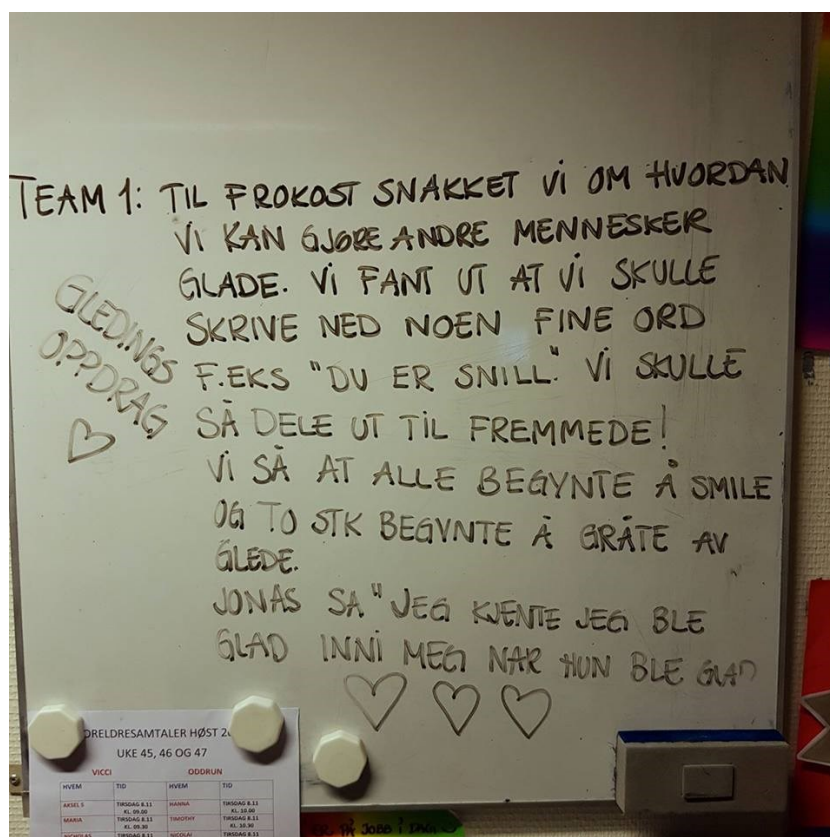
Barnehagen vektlegger og setter krav til de ansatte at de skal gå foran og være aktive og tydelige, og har et klart ansvar i å forebygge og slå ned på mobbing.

Foreldre

Foreldre har et ansvar for både egne og andres barn – de har et ansvar i forhold til at egne barn er med på å fremme gode verdier om menneskeverd: at alle barn er like mye verdt, uansett funksjonsnivå, diagnose, sosial status, hudfarge, hvem de har som foreldre etc. Alle voksne og ikke minst foreldrene er rollemodeller for barna. De hører ikke alltid etter når vi vil de skal høre, men de tar etter det de voksne gjør, og får med seg hvordan vi snakker om andre. Når vi snakker om naboen, de på butikken eller foreldrene til klassekameraten vil barna ta etter og tenke at det er ok å snakke slik om andre barn også. Det viktigste vi kan gi barna våre er gode verdier som gjør det naturlig for dem å inkludere andre og være nysgjerrige og åpne overfor andre barn. Men hvordan kan vi gjøre dette i praktisk handling?

Vær bevisst på hvordan vi snakker om andre! Tenk over hvilke verdier vi formidler og hva dette signaliserer til barna våre!

TIPS! En far hadde for en stund siden et utspill i media og på Facebook: han pleide å legge lapper i sekken til barna når de gikk på skolen, der han skrev opp ulike utfordringer eller oppgaver til dem. På den ene lappen sto det: inviter med hjem en i klassen du ikke kjenner/en som er utenfor/en som ikke har så mange venner.



Dersom ditt barn er utenfor og/eller annerledes enn de fleste andre i klassen eller på skolen, er det spesielt viktig at barnet er sammen med andre mest mulig, der de andre er. På skolen, i barnehagen og ikke minst på fritiden. Finn en fritidsaktivitet, lag eller forening ditt barn kan delta i! Snakk gjerne med leder eller trener om eventuell tilrettelegging! Her kan også kommunen ved Familiens hus/helsestasjon/vernepleier hjelpe om nødvendig – både med tilrettelegging og med midler dersom dere ikke har råd til kontingent og utstyr. Det er et mål

at alle barn skal ha minst en organisert fritidsaktivitet! Dette er også i tråd med målsetning i prosjekt Sjumilssteget og for Familiens hus.

Tiltak:

- Vennskap er viktig. Lær barnet om vennskap og hvordan bli og være venn. Det ligger et tipsark på skolens hjemmeside. Legg til rette for vennskap: invitere barn med hjem, delta i ulike aktiviteter, delta i fritidsaktiviteter.
- Delta i sosiale arrangementer sammen med barnet ditt, så som avslutninger, åpne arrangementer på biblioteket etc.
- Bursdager er sårbart. Vær nøye med at alle barn innen en gruppe, så som alle guttene i klassen blir invitert i bursdag. Når barna blir eldre: prøv å følge med på at ikke en eller noen få systematisk blir holdt utenfor bursdagsfeiringer.
- Ha en tett dialog med skole/barnehage/SFO – husk aktivitetsplikten. Ikke vent med å gi beskjed! Denne gjelder også ved systematisk utestenging.
- Vær engasjert i og følg med på hva barnet ditt gjør, både i skoletid, på fritid og på internett/sosiale medier/mobil.
- Websiden nullmobbing.no har flere tips til tiltak som forebygger mobbing, for eksempel:
 - Lage følgegrupper, slik at barna har noen å ta følge med til skolen (foreldrekontakter)
 - Bli kjent med de andre foreldrene – etablere foreldregrupper
 - Bli kjent med barna i klassen og nabolaget



Familiens hus/helsestasjon/oppvekst

Familiens hus jobber kontinuerlig med barn og unge som av ulike grunner trenger ekstra oppfølging. Gjennom dette forum sikres at beslutninger kan tas raskt og riktig hjelp gis med tverrfaglig, bredt samarbeid mellom ulike instanser. Et sentralt mål er at alle barn og unge

som har ansvarsgrupper/behov for ekstra oppfølging skal delta i minst en organisert fritidsaktivitet.

Tiltak:

- Det er etablert et eget samarbeidsforum internt som skal ivareta spesielle utfordringer knyttet til barn av flyktninger med helsestasjon, skole og flyktningkonsulent.
- Helsestasjonen har faste samtaler om personlighetsutvikling og sosialt samspill med barn og foreldre som del av sine faste kontroller: 15 måneder, 2 år, 4 år og 5 år.
- Helsestasjonen har samtalegrupper med jenter/gutter og veiledning med/av unge som av ulike grunner trenger ekstra oppfølging og veiledning. Mellomtrinn/ungdomstrinn. Behov meldes av skolen.
- Helsestasjonen skal også være et lavterskel tilbud der barn og unge kan ta kontakt om de trenger noen å snakke med. Helsesøster har fast kontordag på skolen.
- Oppvekst/vernepleier skal bistå og orientere lag/foreninger om hvordan de kan jobbe med inkluderende miljøer og forebygge mobbing.
- Oppvekst skal i samarbeid med lag/foreninger, kulturskole og flyktningkonsulent arrangere en aktivitetsdag en gang i året. Målet er å vise fram de ulike fritidstilbud som finnes for barn og unge, og senke terskelen for å begynne i en organisert aktivitet, spesielt for de som er nye i bygda. Vi ønsker spesielt å involvere flyktninger i arbeidet, både invitere de og involvere i praktisk arbeid og organisering.
- Ungdomsrådet har jevnlig oppvekstmiljø og mobbing på dagsorden, og drøfter ev saker som har med dette å gjøre
- UngDataundersøkelsen gir et godt grunnlag for arbeid med oppvekstmiljø: hvert tredje år er Sokndal med på en undersøkelse om ulike sider ved oppvekstmiljøet for ungdomstrinnet (vennskap, foreldre, utdanning, fritid, rus, mobbing etc)
- Oppvekst jobber forebyggende med å tilrettelegge for et trygt og inkluderende oppvekstmiljø ved å bistå med fritidstilbud/arrangementer for unge, og ha fokus på rus- og kriminalitetsforebygging – i samarbeid med Familiens hus



Lag og foreninger

Det å bli sett er svært viktig for alle barn og unge! Her har ledere og trenere en viktig rolle i å se, smile til og anerkjenne ALLE barn og unge som er med – alle har verdi som unike, viktige personer uavhengig av ressurser og evner. Se gjerne til skolens arbeid med relasjonsbygging. Å bli sett kan være utrolig viktig for enkelte, spesielt for de som kanskje ikke får mest positiv oppmerksomhet blant jevnaldrende eller hjemme. Det kan også være greit å gi uttrykk for at barnet/ungdommen ble savnet om han/hun ikke møtte opp på en trening/samling. VIS og SI at vi legger merke til den enkelte, og at hun/han er viktig for laget/gruppen! Ha fokus på den enkeltes bidrag til gruppen og sterke/positive sider! Men bare å bli sett kan bety MYE for den enkeltes trygghet og opplevelse av egenverdi.

Trenere og ledere i lag og foreninger har et tydelig ansvar i å legge til rette for vennskap og inkluderende miljøer. Aktiviteten skal være åpen for alle – uansett funksjonsnivå, hudfarge og sosial status. I en del tilfeller vil dette skape utfordringer. Snakk gjerne med kommunen ved vernepleier/oppvekst om tilrettelegging/problemer med å få dette til.

Det er viktig at dere diskuterer hvordan slike saker kan løses på leder/trenersamlinger og blir enige om en felles praksis. Da vil det også være enklere for den enkelte trener og leder å vite hvordan de skal opptre. Kommunen vil gjerne bistå med informasjon på slike samlinger.

For idretten: Drøft hvordan dere skal håndtere konflikten mellom at alle skal få spille/være med – og målet om å vinne kamper. Hva er viktigst i barneidrett – at alle skal få delta, eller å vinne kamper? Prøv å etablere en felles praksis. Samarbeid gjerne med andre idrettslag andre steder.

Tiltak:

- Kommunen ved oppvekst/vernepleier deltar og informerer på ledersamlinger/trenersamlinger en gang i året. Her vil aktuelle problemstillinger knyttet til inkludering og mobbing tas opp.
- Lag og foreninger i Sokndal arrangerer en aktivitetsdag i samarbeid med oppvekst og flyktningkonsulent. En gang pr år. Spesielt tilrettelagt for nye i bygda.

Se også vedlegg: førstehjelpspakke for lag og foreninger.

Avdekke krenkelser, og tiltak mot krenkelser. Hva gjør vi?

Skole - kulturskole

Hvordan avdekkes krenkende atferd?

- Skolemiljø, samspill, samspillsmønstre, krenkende atferd og mobbing er tema på skolens faste trinnmøter. Ansvar: rektor/trinnleder/team.
- Det understrekes at alle voksne ved skolen skal være årvåkne og aktivt følge med på hvordan elevene har det. Ansvar: rektor.
- Tydelige og klare forventninger slik at elevene vet hvordan det blir reagert på negativ atferd. Ansvar: rektor/ansatte på skolen.

- Sosiale samspillsmønstre i elevgruppa og mellom den enkelte eleven og de andre elevene/voksne er tema på alle utviklingssamtaler med elever og foresatte. Ansvar: Rektor/ansatte på skolen.
- Psykososialt skolemiljø, krenkende atferd/mobbing er tema på foreldremøte om høsten. Handlingsplanen gjennomgås i møtet. Ansvar: Rektor/kontaktlærer.
- Tilstrekkelig tilsyn i friminuttene der alle voksne har gul vest for å være synlige. Ansvar: rektor/ansatte.
- Årlig spørreundersøkelse for 4.-10.trinn – Spekter. På høsten blir data fra elevundersøkelsen brukt, resultatene følges opp gjennom skoleåret. Trinnet utarbeider rapport. Spekter følges opp på hvert trinn. Ansvar: Rektor/inspektør/kontaktlærere.
- Melding om krenkende atferd/mobbing fra elever, foresatte og ansatte blir alltid tatt alvorlig og utløser handling. Skolen gir foresatte og eleven en tilbakemelding så fort som mulig, og senest innen tre dager om hva skolen vil foreta seg for å undersøke saken. Ansvar: Rektor.

Hva gjør skolen når en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø? Tiltak.

	HVA?	ANSVAR	FRIST ETTER HENVENDELSE
1.	Gripe inn: Dersom en voksen observerer fysisk, verbal eller nonverbal krenkende atferd skal vedkommende gripe inn umiddelbart	Den som observerer situasjonen	Umiddelbart
2.	Ved mistanke om at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø skal skolen undersøke saken	Kontaktlærer/andre aktuelle voksne	En uke
3.	Varsle: Rektor varsles om saker knyttet til skolemiljø innen en uke. Rektor vurderer om sakens alvor tilsier at skoleeier skal varsles, og varsler i så fall innen tre dager. Dersom det er en voksen som krenker eleven(e) skal rektor varsles så fort som mulig. Rektor varsler skoleeier. Dersom det er en ansatt i skolens ledelse som har krenket eleven(e) skal oppvekst- og kultursjef i Sokndal kommune varsles.	Kontaktlærer Rektor Den som får kjennskap til saken Rektor Den som får kjennskap til saken	En uke 3 dager 3 dager 3 dager 3 dager
4.	Samtaler med de involverte og deres foresatte. Dersom det er flere som har vært involvert skal en snakke med en og en om gangen. Formålet med samtalen er å få informasjon om hva som har skjedd ut fra de involverte sine ståsted, samt gi beskjed om hva slags atferd som må opphøre og bidra til at eleven(e) forstår hvorfor. Veilede eleven(e) i hvordan de kan samhandle på en bedre måte. Gjøre klare avtaler for å få slutt på uønsket/krenkende atferd, og sette opp ny tid for samtale.	Kontaktlærer/sosiallærer	3 dager
5.	Skolen lager skriftlig aktivitetsplan i samarbeid med elev og foresatte. Foresatte gis informasjon om klageadgang til Fylkesmannen.	Rektor i samarbeid med kontaktlærer/sosiallærer	5 dager
6.	Oppfølging. Situasjonen skal følges opp med tiltak, evaluering av tiltak og eventuelle justeringer helt til eleven(e) det gjelder opplever at skolemiljøet er godt og trygt.	Kontaktlærer/sosiallærer	Så lenge elev/foresatte/skole vurderer at det er nødvendig
7.	Aktivitetsplan evalueres	Kontaktlærer/sosiallærer	Ved avtalt tidspunkt i aktivitetsplan
8.	Alle på teamet blir informert om hvem som ikke har det trygt og godt på skolen. Alle overvåker situasjonen nøye, spesielt i friere situasjoner som friminutt, garderobes, inn og ut fra timer og lignende. En følger med over en tid for å sjekke at krenkingen opphører.	Kontaktlærer	Kontinuerlig når pågående saker
9.	Dokumentasjon: Skolen dokumenterer kontakt med elever og	Kontaktlærer/rektor	Kontinuerlig

	foresatte vedrørende krenkelser og mobbing. Foresatte og elever over 15 år har innsyn og gis anledning til å komme med bemerkninger til møtereferat.		
	Alt dokumenteres og samles i elevens mappe i Websak.		

Faste tiltak gjennom et skoleår

NÅR?	HVA?	ANSVAR
August	Gå gjennom handlingsplanen for elever.	Rektor/kontaktlærer
September	Foreldremøte på alle trinn. Gå gjennom planen	Rektor/kontaktlærer
Oktober	Opplæring nye FAU-representanter/klassekontakter. Gjennomføre elevundersøkelsen. Varsle om nedfelte aktivitetsplaner etter §9a-4 i elevråd, FAU, SMU og SU	Rektor Rektor Rektor
November	Vurdere funn og tiltak etter elevundersøkelsen	Rektor. Elevråd. Trinnene.
November	Gjennomføre Spekterundersøkelse 4.-10.trinn	Rektor/inspektør
Desember	Varsle om nedfelte aktivitetsplaner etter §9a-4 i elevråd, FAU, SMU og SU	Rektor
Mars	Varsle om nedfelte aktivitetsplaner etter §9a-4 i elevråd, FAU, SMU og SU	Rektor

HER KAN ELEVER OG FORESATTE HENVENDE SEG FOR INFORMASJON OG HJELP:

- Skolen, ved kontaktlærer, sosiallærer eller rektor
- FAU/Kommunalt Foreldre Utvalg
- Helsesøster
- Koordinator for barn og unge
- PPT
- Barneverntjenesten
- Barneombudet
- Fylkesmannen er klageinstans i mobbesaker
- Nettressurs: www.nullmobbing.no.

Se også vedlegg for tips og diverse skjema.

Barnehage

Dersom mobbing avdekkes i barnehagen skal følgende rutine følges:

- Mobbingen/saken tas opp med personalet. Tiltak skal iverksettes umiddelbart.
- Samtale med barna det gjelder. Ev lekegruppe.
- Informere foreldre til involverte barn, invitere til møte.
- Evaluere, ev videre/andre tiltak.

Foreldre

Hva skal vi se etter når vi mistenker mobbing?

- Vil ikke gå på skolen/går omveier/redd for å gå på skolen
- Unngår andre barn
- Mister eller har ødelagte bøker/klær
- Sliter med å sove/vondt i hodet eller magen

Når barnet forteller om mobbing:

- Vær rolig, ta barnet på alvor
- La barnet fortelle i eget tempo, ikke press, for mange er det flaut å fortelle
- Still spørsmål
- Fortell hva du tenker å gjøre. Vær klar på at det er de voksnes ansvar å ordne opp.

Når ditt barn mobber andre:

Det kan være vanskelig å få beskjed om at barnet ditt mobber eller plager andre. Men hold hodet kaldt og ikke avvis den som forteller deg det.

- Vær rolig, lytt, ikke kjefte.
- Still oppfølgingsspørsmål, for eksempel: hva synes du at du bør gjøre med dette?
- Vær veldig klar på at mobbing og plaging ikke er akseptert! Snakk om hvordan den som blir mobbet har det
- Prøv å finne ut hvorfor ditt barn mobber andre
- Vær i dialog med barnehage/skole, be gjerne om et møte
- Be barnet si unnskyld. Ved behov, snakk om hva en unnskyldning betyr

Hvem tar jeg kontakt med?

Ta gjerne kontakt med barnehage/skole, ved kontaktlærer/sosiallærer/avdelingsleder. Eventuelt helsestasjon.

På siden nullmobbing.no har Utdanningsdirektoratet samlet informasjon om mobbing: tips til foreldre og barn/unge selv om hva man skal gjøre, hvem man kan kontakte, rettigheter etc. Bruk siden, her er mange gode råd!

Lag og foreninger

Se vedlegg - «førstehjelpspakke».

VEDLEGG:

1. Råd til barn og unge
2. «Førstehjelpspakke» for lag og foreninger

3. SKOLE. Tips og diverse skjema. 4 vedlegg

VEDLEGG 1

For barn og unge

Hva gjør jeg hvis jeg ser at noen blir mobbet eller plaget?

- Gå til en lærer eller en annen voksen og fortell hva som foregår. ***Det er ikke å sladre, men å bry seg!***
- Si fra til den eller de som mobber at du ikke syns det er greit.
- Ikke videresend, kommenter eller lik en stygg melding eller et bilde.
- Si til de andre som står og ser på, at de ikke skal se på, for det støtter mobbingen.
- Prøv å være venn med den som blir mobbet. For eksempel kan du spørre om hun eller han vil være sammen med deg i friminuttet.

Hvordan kan jeg være en venn for noen som har det vanskelig/blir mobbet/er utenfor?

- Vær deg selv.
- Ta kontakt (ring, skriv melding, gå på besøk).
- Tilby deg å hjelpe (ta følge til skolen, hjelpe med lekser, osv.).
- Snakk med vennen din om hvordan han eller hun vil ha det, og hvordan du kan støtte.
- Husk at det kan være vanskelig å forstå hvordan andre har det. Det er greit at du ikke kan sette deg inn i hvordan vennen din har det.
- Når det ikke går over: fortell om det til en voksen. Oppfordre vennen din til å snakke med noen, tilby deg å bli med. Det kan være foreldre, lærer, helsesøster.

VEDLEGG 2: FØRSTEHJELPSPAKKE LAG OG FORENINGER.

FOR INKLUDERENDE MILJØER OG MOT MOBBING!

- SE hver enkelt person (barn/unge)! Smil, si hei, vis interesse!
- Snakk fint om alle – både voksne og barn, uansett hudfarge, kjennskap til foreldre, sosial status etc! Barn og unge tar etter de voksne.
- Gi positive tilbakemeldinger – la være med de negative!
- Prøv å formidle i ord og handling at alle er like mye verdt – uansett hvor flinke de er og hva de bidrar med til laget.
- Ved inndeling i lag/grupper etc: de voksne bestemmer og setter sammen lag! Det er ikke gøy å alltid bli stående igjen til sist!
- Gi tydelig beskjed at barna/ungdommene trygt kan fortelle deg som voksen om utfordringer og ev mobbing – du holder tett! Be om lov til å ta saken videre når det er aktuelt.
- Mobbing er subjektivt! Den som opplever og føler at han/hun blir mobbet skal lyttes til og tas på alvor! Vær obs på de som er utenfor!
- Er du som voksen usikker på hvordan du skal håndtere saken? Spør vedkommende/den som mobbes om å få involvere andre! Ta gjerne kontakt med kommunen eller skolen, ved lærer/sosiallærer/ oppvekst /helsestasjon/vernepleier
- I Sokndal kommune ønsker vi at **ALLE VOKSNE** tar del i aktivitetsplikten for å motarbeide mobbing og diskriminering, og bidra til et trygt og inkluderende oppvekstmiljø for barn og unge! Det betyr at det er forventet at voksne, både ansatte, ledere/trenere i lag og foreninger og foreldre, *undersøker, griper inn og varsler* i saker der vi har mistanke om mobbing, diskriminering, vold eller rasisme.
- Husk – mobbing er de voksnes ansvar!
- Hvordan samtale med den som blir mobbet? Vær rolig og ta barnet på alvor. Still spørsmål og fortell hva du tenker å gjøre.
- Hvordan samtale med den som mobber? Vær rolig, lytt, still spørsmål som «Hva tenker du kan gjøres»? Vær klar på at mobbing ikke er akseptert. Se nullmobbing.no for tips!

VEDLEGG 3: TIPS OG SKJEMA SKOLE. Totalt 4 vedlegg.

Tips til samtale med de som krenker:

- Si at ”Jeg vil snakke med deg om Jens, som blir krenket. Jeg vet at også du deltar i krenkingen” **Altså konfrontere krenkeren med alvor.**
- Vær aksepterende overfor eleven, uten å godta krenkingen.
- Krenkeren vi ofte bagatellisere, rettferdiggjøre sine handlinger osv. De fremstiller ofte den som blir krenket som provoserende. **IKKE GÅ INN I SLIKE DISKUSJONER, VÆR NØYTRAL!**
- Gi den som krenker en anledning til å finne en løsning selv.
- Eleven må forplikte seg til **å ta avstand fra krenkingen. Forplikte seg på positiv atferd overfor den som blir krenket.**
- Skriv referat fra møtet.
- Samtalene med de som krenker gjennomføres enkeltvis. (5-10 minutt på hver)
- Forespeil elevene hvilke ”fristelser” de kan møte.
- Avtal et nytt møte om 2-4 dager, for at læreren skal bli informert om hvordan det går.
- Skriv referat.
- Dersom det er tilrådelig, kan den som blir krenket komme inn på slutten av denne samtalen. Foreldrene til den/de som krenker informeres samme dag.

Det kan settes i verk **ulike reaksjoner i forhold til krenkere:**

- Møte mellom krenker, egne foreldre, og den som blir krenket sine foreldre, og læreren
- Krenker må følge lærer i friminuttene
- Krenker kan tas ut av situasjoner der krenking spesielt foregår og settes under eget tilsyn.
- Krenker holdes inne i friminutt under tilsyn.